

Van kostprijsgericht naar saldogericht met gras

Wim van Ittersum lette altijd scherp op de kosten. Zijn koeien moesten simpel melk maken van goedkoop weidegras. Nu zoons Alfred en Wiljen in het bedrijf zitten, is niet langer een lage kostprijs, maar een hoog saldo het doel. Ook in deze strategie past veel weidegras echter perfect.

TEKST WICHERT KOOPMAN

De Beste Graslandboer baalt. Het is begin november en in de huiskavel van het melkveebedrijf in de Mastenbroekerpolder staat nog een prachtige snede fris weidegras. Maar de koeien staan op stal, net als het jongvee. Waar het in de meeste jaren lukt tot diep in november volop te weiden moesten dit jaar half oktober de staldeuren al dicht. ‘We hadden in september en begin oktober nog volop gemaaid om de rest van het najaar etgroen te hebben’, vertelt Wim van Ittersum, winnaar van de verkiezing Beste Graslandboer 2023. ‘Maar zoals het nu lijkt, gaan we dat mooie gras dit jaar niet meer benutten’, verklaart hij zijn teleurstelling. Van Ittersum melkt samen met zijn vrouw Wolterien en hun zonen Alfred en Wiljen zo’n 200 koeien. Deze weiden zo veel mogelijk op de huiskavel van 61 hectare grasland. ‘Zodra de draagkracht het in het voorjaar toelaat, gaan de koeien overdag de wei in. En als er etgroen na de eerste snede beschikbaar is, gaan ze ook ’s avonds weer naar buiten’, vertelt Wiljen. ‘Later in het jaar werken we

dan met een automatische draadopener. We sluiten de koeien ’s avonds na het melken op en laten de poort, afhankelijk van het grasaanbod en het weer, ergens tussen 22.00 uur en 1.30 uur openspringen. In de loop van de nacht komen de dieren dan vanzelf naar de stal, waar ze kuil en krachtvoer kunnen vreten’, legt hij uit. De Overijsselse melkveehouders geven de koeien twee keer per dag een nieuw weideperceel. ‘We zijn ervan overtuigd dat we zo de hoogste opname en hergroei realiseren’, geeft Wim aan. ‘Bovendien is het grasaanbod voor de koeien met dit systeem constant. Al blijft het natuurlijk altijd wat schipperen. We willen niet iedere week een klein blokje maaien’, vult Alfred zijn vader aan.

Investeren in infrastructuur

De inspiratie voor het intensieve beweidingssysteem deed Wim van Ittersum eind jaren tachtig op in Nieuw-Zeeland. Daar zag hij ook de meerwaarde van een goede infrastructuur voor beweiding. ‘Dat wilde ik thuis ook’,

BEDRIJFSPROFIEL

eigenaren	Wim (58), Wolterien (57), Alfred (31) en Wiljen (28) van Ittersum
aantal melk- en kalfkoeien	200
aantal stuks jongvee	85
rollend jaargemiddelde levensproductie bij afvoer	5.01 jaar 9804 kg melk, 4,13% vet, 3,53% eiwit
grondsoort	47.429 kg melk
grondgebruik (2023)	voornamelijk klei op veen
	61 ha gras huiskavel, waarvan 5 ha kruidenrijk en 1 ha plas/dras, 41 ha veldkavel, waarvan 15,5 ha agrarisch natuurbeheer, 6 ha mais, 3,6 ha luzerne, 5,6 ha regulier grasland en 10 ha pacht van Staatsbosbeheer

Mastenbroek

herinnert hij zich. Zodra de kans zich voordeed om een aantal sloten te dempen en een nieuw kavelpad aan te leggen, greep de jonge veehouder die aan om zo grotere aaneengesloten blokken te realiseren en deze zo veel mogelijk te ontsluiten via een verhard kavelpad.

Toen de ondernemers zes jaar geleden 26 hectare van de buurman kochten, sloegen ze opnieuw aan het puzzelen. Nu is de volledige 61 hectare huiskavel bereikbaar via een kavelpad en met flexibele afrasteringen kunnen 51 percelen van ongeveer een hectare worden gemaakt.

Om het eiwitgehalte in het weidegras zo constant mogelijk te houden verdelen de veehouders de kunstmestgift voor de weidepercelen in veel kleine porties. 'Zo benutten we het eiwit veel beter', geeft Alfred aan. 'Waar we eerder in de melk nog wel eens ureumgehaltes van ruim boven de 30 zagen, melken we nu bijna 10.000 liter per koe met een ureumgehalte van rond de 16.'

Ook de bijvoeding in het weideseizoen helpt om het ureumgehalte onder controle te houden. Vader en zoons Van Ittersum maken van de eerste vier maaisnedes één grote lasagnekuil, waarvan ze drie keer per jaar een deel gebruiken als basis voor een mengkuil. In de mengkuil voor de zomer gaat maar een klein beetje gras en vooral

mais en persulp, mais- of gerstemeel, wat smulsiroep en mineralen. 'We streven naar een ruweiwitgehalte in deze kuil van rond de 100', geeft Alfred aan. In de mengkuil voor de stalperiode is het aandeel graskuil veel hoger, dat van energierijke voedermiddelen een stuk lager en wordt er raap als dve-aanvulling bijgemengd.

Uitgeven om meer te verdienen

Vader en zoons Van Ittersum maken mengkuilen omdat de koeien hun ruwvoer opnemen via een systeem van voorraadvoeding met een opschuifvoerhek. 'Dat paste ik al toe in de oude stal en toen we in 2013 nieuw bouwden, hebben we opnieuw voor dit voersysteem gekozen. Het voordeel is dat we maar eens in de zeven tot tien dagen voer hoeven binnen te zetten. Ook een dure voermengwagen hebben we nu niet nodig', legt Wim uit. Van de andere kant van de wereld nam de jonge Wim van Ittersum ook een kostprijsgerichte stijl van boeren mee naar de Mastenbroekerpolder. 'Mijn stelregel was altijd: iedere gulden die ik niet uitgeef, hoef ik ook niet terug te verdienen', legt hij uit. Na het einde van de melkquoteering is de kostprijsstrategie langzaam maar zeker bijgebogen naar een saldostrategie. 'Het is niet erg om een euro

Links: Alfred, Wiljen, Wim en Wolterien van Ittersum

Rechts: in 2013 bouwden de ondernemers een nieuwe serrestal voor 200 koeien

De Boer en Van Dijk ook in finale Beste Graslandboer

'Melkveehouder en grasteler Wim van Ittersum laat zien dat weidevogelbeheer, veel weiden en een hoge melkproductie per koe prima samengaan.' Met deze woorden motiveerde voorzitter Agnes van den Pol de beslissing van de jury om de veehouder uit Mastenbroek te verkiezen tot Beste Graslandboer

2023 in de competitie van VeeteeltGRAS. De meeste stemmen van het publiek gingen naar Agnes de Boer uit Leens, die haar koeien 100 procent gras voert. De jury roemde haar enthousiasme en lef. Zo laat de melkveehoudster het krachtvoer helemaal weg uit het rantsoen. De jury beloofde haar met

de 'Gouden Grasspriet'-motivatieprijs. De derde finalist was Piet van Dijk uit Polsbroek. 'Het is bijzonder hoe hij op veengrond met een hoog waterpeil bijna 4000 weide-uren realiseert en succesvol experimenteert met kruidenrijk grasland', aldus de jury.

Lage kosten en beheersvergoeding

Vader en zoons Van Ittersum willen zich met het saldo van hun bedrijfsvoering kunnen meten met de beste 25 procent van de bedrijven. In tabel 1 zijn de belangrijkste financiële cijfers over het jaar 2022 van melkveebedrijf Van Ittersum vergeleken met de beste 25 procent van de bedrijven van dezelfde accountant. In de cijfers vallen aan aantal dingen op. Zo zijn zowel de melkopbrengsten als de omzet en aanwas van melkveebedrijf Van Ittersum enkele euro's lager dan die van de top 25 procent van de bedrijven. Het eerste wordt verklaard uit het wat lagere vetpercentage – het gevolg van het grote aandeel weidegras in het rantsoen – en het ontbreken van premies voor een onderscheidende melkstroom. Het tweede is een incidentele afwijking, omdat in december 2022 een koppel van dertig koeien is aangekocht. De graslandboeren halen echter hoge overige bouwplanopbrengsten, met name uit vergoedingen voor weidevogelbeheer.

Aan de kostenkant boeren de Mastenbroeker veehouders over de hele linie scherp. Met name door lage niet-toegerekende kosten realiseerden vader en zoons Van Ittersum in 2022 een productieresultaat dat ruim een euro per 100 kg melk hoger is dan dat van de beste 25 procent van de bedrijven.

Tabel 1 – Financiële cijfers 2022 van melkveebedrijf Van Ittersum vergeleken met de beste 25 procent van de bedrijven van dezelfde accountant

	Van Ittersum (€/100 kg melk)	top 25% bedrijven (€/100 kg melk)
opbrengsten melkvee (a)		
melkopbrengsten	56,35	60,63
omzet en aanwas melkvee	3,02	5,65
opbr. bouwplan (o.a. beheersverg.)	3,15	0,47
totale opbrengsten melkvee	62,52	66,75
kosten melkvee (b)		
kosten verzorging	3,17	3,39
aankoop voer	14,75	14,61
teeltkosten	2,29	2,58
loonwerk	2,62	2,92
machinekosten	3,53	4,04
mestafzet	0,28	0,35
totale kosten melkvee	26,64	27,89
saldo melkvee (a – b)	35,88	38,86
vaste kosten	3,91	6,69
arbeidskosten	0,28	1,58
productieresultaat	31,68	30,59

uit te geven,' verklaart Alfred, 'als daar maar meer dan een euro voor terugkomt.'

Zo is in de nieuwe stal gekozen voor diepstrooiselboxen die worden gevuld met een mengsel van kalk, stro en water. Dat wordt speciaal door een loonwerker gemaakt. 'Het is niet het goedkoopste strooisel', realiseert Wim zich. 'Maar een comfortabel ligbed levert echt wel rendement op. We zien het bijvoorbeeld terug in een hogere leeftijd en levensproductie van de afgevoerde koeien.' Ook hebben de ondernemers er bewust voor gekozen om versneld te investeren in de laatste stap in de uitbreiding van de veestapel. 'In december vorig jaar hebben we dertig koeien aangekocht', vertelt Alfred. 'Om meer melkopbrengsten uit de stal te halen. Maar ook om de latente ruimte in de vergunning te benutten', legt hij uit.

Beheersgras verwerkt tot mengbalen

De familie Van Ittersum combineert intensief graslandbeheer met zorg voor weidevogels. Zo is een hectare van de huiskavel ingericht als plasdrasgebied en ligt in de huiskavel ook 5 hectare kruidenrijk grasland met een uitgestelde maaidatum. Enkele jaren geleden konden ze van Staatsbosbeheer een perceel van ruim 15 hectare overnemen, waarvan het beheer volledig in dienst staat van weidevogels. Overigens wordt ook in het beheer van het reguliere grasland zo veel mogelijk rekening gehouden met weidevogels.

'We beschouwen weidevogelbeheer als onze maatschappelijke verantwoordelijkheid', legt Wim uit. 'En uiteindelijk levert het ons ook wat op. We ontvangen jaarlijks een mooi bedrag aan beheersvergoedingen en er komt natuurlijk ook nog gras van deze percelen. Maar misschien wel het grootste financiële voordeel is dat we de beheerspercelen niet of beperkt bemesten en zo bemes-

tingsruimte overhouden voor ons intensief beheerde grasland.'

Het gras van percelen met een uitgestelde maaidatum wordt vooral gevoerd aan het jongvee en de droge koeien. 'Eerder maakten we van dit gras een mengrijkuil voor de droge koeien om kosten te besparen. Maar het was altijd lastig om dit voer fris te houden', erkent Wim. 'Daarom laten we dit gras nu ophalen met een opraapsnijwagen en op het erf mengen tot een uitgebalanceerd rantsoen voor droge koeien en daarna in balen persen.' Voer mengen, balen maken, persen en wikkelen. Het kost tijd en is niet goedkoop. 'Maar nu kunnen we de droge koeien altijd een passend, fris rantsoen voorzetten en daarmee ook het beheersgras optimaal benutten', werpt Alfred tegen. 'Soms moet je eerst een euro uitgeven om meer dan een euro te verdienen.'

Van het beheersgras laten de veehouders mengbalen maken voor de droge koeien

